

Asia: VN/20721/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon pidentämistä koskevasta muutoksesta? (TTL 5 luku)

Insinööriliitto vastustaa ehdotettua muutosta, sillä tämä muutos tarkoittaisi käytännössä sitä, että yhä suurempi osa ihmisiä jäisi työttömyysturvan ulkopuolelle, koska pidennettyä aikaa olisi yhä vaikeampaa kerryttää esim. lyhyemmällä osa-aikatyöllä. Tämä muutos koskisi erityisesti ammattiin valmistuvia opiskelijoita, joiden olisi yhä vaikeampaa täyttää työssäoloehto esim. normaaleja kesätöitä tekemällä opintojen ollessa tauolla. Tällainen muutos ei ole Insinööriliiton mukaan millään tavalla tarkoituksenmukainen, eikä työtä hakevien opiskelijoiden tilannetta ole syytä kurjistaa.

Lisäksi Insinööriliitto huomauttaa, että vaikka hallituksen esityksessä viitataan perustuslakiin työhön ohjaamisen kannalta, niin Insinööriliitto tahtoo viitata tässä myös toisessa kohdassa perustuslakiin: PeL 2:19 §” Oikeus sosiaaliturvaan: Jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Lailla taataan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana sekä lapsen syntymän ja huoltajan menetyksen perusteella. Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Julkisen vallan on myös tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu. Julkisen vallan tehtävänä on edistää jokaisen oikeutta asuntoon ja tukea asumisen omatoimista järjestämistä.”

Insinööriliiton näkemyksen mukaan työmarkkinatuella siirtyvien määrä moninkertaistuu ja se taas johtaa siihen, että myös vaatimukset muuta sosiaaliturvaa kohtaan kasvavat. Muuta sosiaaliturvaa yhteiskunnan on taas mm. edellä mainitun perustuslain kohdan mukaisesti tarjottava. Tilannetta heikentää edelleen se, että työmarkkinatuen saajalle myönnetyt muut sosiaalietuudet yleensä vähennetään työmarkkinatuesta. Tällä hetkellä naimaton yksinasuva saa keskimäärin 913,75 e/kk työmarkkinatukea ja tätä tulevat alentamaan entuudestaan suunnitelmassa olevat asumistuen

muutokset, mikä saattaa yhä useammat ihmiset taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävämpään tilanteeseen.

Lisäksi ehdotuksen mukaan lakia muutettaisiin siten, että jäsenyysehdon täyttymiseksi riittäisi, että henkilö on liittynyt työttömyyskassan jäseneksi sellaisen kalenterikuukauden aikana, joka voidaan lukea työssäoloehtokuukaudeksi. Insinööriliitto kannattaa tätä muutosta.

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon kertymistä koskevista muutoksista? (TTL 5 luku ja asetusmuutokset)

Insinööriliitto kannattaa ehdotuksen mukaista muutosta, jossa palkansaajan työssäoloehdon ja siten työttömyyspäivärahoikeuden kertymisen perusteeksi tulisi nykyisen kalenteriviikkokohtaisen työtuntimäärän ja palkkaedellytyksen sijasta palkansaajan palkkatyöstä työ- tai virkasuhteessa saama vakuutusenalainen vakiintunut tulo. Muutos koskisi ehdotuksen mukaan kaikkia palkansaajia, eli myös niin kutsuttuja yrittäjän ei omistavia perheenjäseniä, eli palkansaajia, jotka ovat työssä perheenjäsenen omistamassa yrityksessä, mitä Insinööriliitto kannattaa.

Insinööriliitto kuitenkin huomauttaa, että tämä esitetty muutos asettaa osa-aika- ja ns. pätkätyötä tekevät työntekijät eriävään asemaan kokoaikatyötä tekevistä työntekijöistä ja monessa tapauksessa osa-aikaisen työn tekeminen ei ole kuitenkaan työntekijän oma valinta tai tahtotila.

Työssäoloehtokuukauteen ja siis euromääräiseen työssäoloehdotukseen ei ehdotuksen mukaan luettaisi mukaan työaikapankkiin siirrettyyn työaikaan perustuvaa palkkaa tai korvausta. Insinööriliiton mukaan myös näitä tunteja vastaavat saatavat tulee lukea tähän laskentaan mukaan. Työaikapankkiin siirretty työaika on kuitenkin työntekijän normaalia ja tehtyä työaikaa, joka on lisäksi tehty työssäoloehdotukseen mukaan laskettavalla ajalla.

Lausuttavaa ansiopäivärahan perusteena olevan palkan määrittelystä? (TTL 6 luku ja asetusmuutokset)

Insinööriliiton mukaan ja etenkin jos muita ehdotuksen mukaisia muutoksia toteutetaan, tulisi työttömyysturvalakia uudistaa myös niin, että yhä useampia palkansaajan saamia saatavia laskettaisiin mukaan ansiopäivärahan perusteena olevaan palkkaan. Ehdotuksen mukaan palkansaajan ansiopäivärahan perusteena oleva palkka laskettaisiin sen palkan perusteella, jonka perusteella henkilölle on työssäoloehdossa huomioitava työssäoloehtokuukausia kertynyt.

Kyseeeseen tulisi siis palkka ja muu ansiotulona pidettävä vastike, joka on maksettu palkansaajalle korvauksena työstä. Nykytilaa vastaavasti ansiopäivärahan laskennassa ei huomioitaisi sellaisia tuloja, jotka eivät kohdistu työssäoloehdossa huomioitavalle ajalle, mutta Insinööriliiton mukaan tätä käsitettä tulee laajentaa

Tulot, joita ei huomioida tällä hetkellä vakuutuksenalaiseen palkkaan ja joita siihen ei oltaisi ei ehdotuksenkaan mukaan huomioimassa:

- lomaraha
- lomakorvaus
- työsuhteen päättyessä maksettu kertakorvaus
- tulospalkkiot ja bonukset ajalta, jotka on ansaittu eri ajanjaksolla, jolta päivärahan suuruus lasketaan
- alennettu sairausajan palkka

Insinööriliiton mukaan vakuutuksenalaiseen vakiintuneeseen tuloon tulee (mahdollisen) lakimuutoksen myötä laskea mukaan nyt myös lomakorvaus, joka ehdotuksen mukaan aiheuttaisi työttömyysturvassa nyt jaksotuksen. Lomakorvausta vastaava vuosiloma on ansaittu työssäoloaikana, samoin kuin sairausajalta maksettu alennettu palkka: kyse on kuitenkin työstä ja siitä saatavasta palkasta.

Insinööriliiton mukaan myös sairas henkilö asetetaan ehdotuksessa - ja on toki asetettu jo voimassa olevan lain nojalla- ilman perusteltua syytä muista työntekijöistä eriävään asemaan. Yhdenvertaisuuslain nojalla ketään ei saa esimerkiksi juuri sairauden nojalla asettaa muista poikkeavaan ja syrjivään asemaan.

Lausuttavaa TTL 5 ja 6 luvun muutosten vaikutuksesta työttömyysetuuden maksamisen työvoimapolitiisiin edellytyksiin? (TTL 2 ja 2 a luku sekä 14 luvun 1 c §)

Insinööriliiton mukaan nyt voimassa olevia edellytyksiä ei ole syytä muuttaa ja/tai heikentää palkansaajan osalta. Ammattitaitosuoja-ajan nostamista Insinööriliitto esittää nostettavaksi kuuteen kuukauteen, sillä on myös yhteiskunnan etu, että esimerkiksi Insinööri voi odottaa työllistymistä ammattiaan ja koulutustaan vastaavaan työhän, eikä hän joudu vastaanottamaan muuta työtä heikommilla ehdoilla tätä ennen.

Insinööriliitto huomauttaa, että nykyisin hakuprosessit kestävät jopa puolikin vuotta vaativampiin tehtäviin, millainen myös insinööritutkintoa edellyttävä työ on.

Lausuttavaa työttömyysetuuden sovittelun suojaosasta luopumisesta? (TTL 4 luku)

Insinööriliitto vastustaa ehdotettua muutosta ja sovittelun suojaosan poistoa. Tällä hetkellä voimassa olevan lain nojalla työtön voi tienata kuussa 300 euroa ilman, että se vaikuttaa hänen työttömyysturvaansa vähentävästi. Insinööriliiton näkemyksen mukaan tämä ei ole aikaisemminkaan

estänyt tällaista lisätyötä tekeviä henkilöitä ottamasta vastaan, vaan on pikemminkin kannustanut henkilöä olemaan aktiivinen työnhakija myös lyhytkestoisemman lisätyön osalta.

Tällä hetkellä vasta tämän ylimenevä osa tulee sovitella eli se vähentää saatavan työttömyyskorvauksen määrää.

Hallituksen esityksen mukaan suojaosan poisto purkaisi kannustinloukkuja kannustamalla osa-aikatyötä ja niin kutsuttua keikkatyötä tekeviä ottamaan vastaan lisätyötunteja tai muutoin tekemään ratkaisuja, joiden myötä työtulojen määrä kasvaisi. Oletusarvoisesti tämä myös kannustaisi työnhakijoita lisätyöllistymiseen.

Insinööriliitto katsoo, ettei tällä ehdotuksella ole toivotun mukaista vaikutusta lisätyön vastaanottamiseen. Suojaosan voimassaolon jatkamisen lisäksi Insinööriliitto vaatii suojaosamäärän nostamista 300 eurosta 500 euroon.

Lausuttavaa lapsikorotusten poistamisesta? (TTL 6 ja 7 luku)

Insinööriliitto vastustaa ehdotettua työttömyysturvan lapsikorotuksen poistamista. Tämä liittyy etenkin muihin ehdotuksen ja tulevien ehdotusten mukaisiin muutoksiin mm. työttömyysturvan työssäoloehdon korottamisesta ja asumistuen alentamisesta, jotka kaikki yhdessä heikentävät yhteiskunnalle tärkeiden lapsiperheiden asemaa. Lisäksi tämä muutos oltaisiin ottamassa huomioon liikkuvuusavustuksessa. Insinööriliiton mukaan myös työttömyysturvalain muutoksilla ja heikennyksillä tulee turvata erityisesti ja ensisijaisesti näiden perheiden asemaa.

Lausuttavaa omavastuuajan pidentämisestä? (TTL 5 ja 7 luku)

Insinööriliitto vastustaa omavastuuajan pidentämistä, mutta ei näe sitä tämän työttömyysturvaa koskevan ehdotuksen kaikista huonoimpana muutosehdotuksena. Jos muita ehdotuksen mukaisia muutoksia järkipäätetään ja isoista palkansaajan etua heikentävistä muutoksista luovutaan, voidaan tämä muutos Insinööriliiton mukaan tehdä.

Lausuttavaa esityksen taloudellisista ja kansalaisvaikutuksista (ml. vaikutukset julkiseen talouteen, työllisyyteen ja kuntiin)?

Insinööriliitto on huolissaan etenkin näihin ehdotettuihin muutoksiin liittyvistä tarpeettomista ja turhista tulonsiirroista, jotka syntyvät etenkin siitä, että työttömäksi jäänyt henkilö, joka ei pärjää esimerkiksi työmarkkinatuella, joutuu turvautumaan muuhun sosiaaliturvaan. Insinööriliiton mukaan tämä koskee etenkin nuoria henkilöitä, jotka eivät ole ehtineet saamaan työssäoloehto täyteen ennen työttömäksi joutumistaan. Tämä on taas omiaan aiheuttamaan lisätyötä viranomaisille ja em. ja muualla Insinööriliiton lausunnossa mainittuja turhia tulonsiirtoja.

Lausuttavaa muista vaikutuksista (ml. vaikutukset viranomaisiin ja yrityksiin)? TE-hallinnon henkilöstöä edustavaa tahoa pyydetään arvioimaan vaikutuksia TE-hallinnon henkilöstöön ja sen tehtäviin, erityisesti TTL 14 luku 1 c §:n osalta.

Insinööriliiton mukaan nämä muutokset tulevat kuormittamaan ja työllistämään ainakin aluksi huomattavasti kaikkia työttömyysturvan parissa toimivia tahoja, joten Insinööriliiton mukaan heidän riittävästä kouluttamisestaan sekä tarvittavista lisäresursseista tulee huolehtia.

Lausuttavaa siitä miten muutosten vaikutuksia voitaisiin seurata ja arvioida jälkikäteen?

Insinööriliitto painottaa, että näin suurien ja moneen vaikuttavien muutosten vaikutuksia tulee seurata erityisellä huolellisuudella, tarkkuudella ja riittävän nopeasti jo heti niiden voimaantulemisen jälkeen. Lisäksi, jos havaitaan erityisesti epätoivottavia tulonsiirtoja työttömyys- ja sosiaaliturvan välillä, korjaaviin toimenpiteisiin tulee ryhtyä välittömästi.

Lausuttavaa voimaantulosta ja siirtymäsäännöksestä?

Insinööriliitto vastustaa lain/lakien näin nopeaa voimaantuloa, koska tähän liittyy perusteltu huoli siitä, että lakia ja näin isoa koko järjestelmää koskevaa muutosta ei olla voitu valmistella ja kartoittaa tarpeeksi huolellisesti ja tämä on omiaan johtamaan lakimuutokseen, jolla on yllättäviä ja kansantaloudellisestikin negatiivisia vaikutuksia.

Yhtenä huolena Insinööriliitto esittää etenkin ihmisten tulotason romahtamisen, joka johtaa sekä henkiseen että fyysiseen pahoinvointiin sekä etenkin pakollisiin tulonsiirtoihin muualla valtiontaloudessa, esimerkiksi muiden sosiaalimenojen yllättävän ja huomattavan kasvamisen muodossa.

Muuta lausuttavaa esityksestä?

Insinööriliitto vastustaa lomakorvauksen jaksottamisen palauttamista työttömyysturvalakiin, mutta ei näe sitä tämän työttömyysturvaa koskevan ehdotuksen kaikista huonoimpana muutosehdotuksena. Jos muita ehdotuksen mukaisia muutoksia järkipäristetään ja isoista palkansaajan etua heikentävistä muutoksista luovutaan, tämä muutos voidaan Insinööriliiton mukaan tehdä.

Lisäksi Insinööriliitto vastustaa sitä, että työaikapankin säästö liitetään suoraan osaksi lomakorvauksen jaksottamista. Insinööriliiton mukaan tätä jo tehtyä normaalia työtä tulisi myös tässä arvioida normaalina työnä, eikä sitä saa rinnastaa tässäkään mainitulla tavalla lomakorvaukseen.

Ehdotuksessa todetaan myös seuraavaa: Lomakorvauksen jaksottamista, työttömyysetuuden suojaosan poistamista ja lapsikorotuksen poistamista koskevat ehdotukset perustuvat hallitusohjelmaan, joten niiden osalta esitystä valmisteltaessa ei olla tehty vaihtoehtoisten ratkaisutapojen arviointia. Etenkin tässä tilanteessa, jossa hallitusohjelma valmisteltiin sen valmistelijoiden mukaan ilman ns. ulkopuolista vaikutusta, on Insinööriliiton näkemyksen mukaan nyt hyvinkin tarpeellista ottaa huomioon myös muut vaihtoehdot edellä mainittujen muutosten toisenlaisille ja vaihtoehtoisille toteuttamistavoille, jos sellaisia esimerkiksi nyt tällä lausuntokierroksella tulee esille. Tämä koskee etenkin valtiontaloudellisesti järkevämpien, kestävämpien ja pitkäkantoisempien vaihtoehtomallien todellista arviointia ja hyväksymistä toteuttamistavoiksi, jos niitä koskevat perustelut ovat riittäviä tavoitteiden saavuttamisen kannalta.

Jauhiainen Maria
Insinööriliitto IL ry